

Mit mondott hangyaanyó tücsökurfinak?

6. Miről beszéltünk a mai órán? Mit köszönhetünk szüleinknek? Nagyszüleinknek? Csak szüleinknek és nagyszüleinknek vagyunk hálára kötelezve? Miért kell tisztelnünk mások munkáját is? Mit használnak nekünk mások? De csak azokat kell tisztelnünk, akik ma élnek s köztünk vannak? Miért kell az idősebbeket, az ősokeket is tiszteletben tartanunk? Mit köszönhetünk nekik? Bizony, gyermekek, ha annyi sok-sok jó magyar ember nem áldozta volna fel életét miértünk, akkor ma nem Magyarország volna ezen a földön!

Tiszteljük mások munkáját, s vegyünk példát tőlük. Élünkön kívül mindenünket mások munkájának köszönhetjük!

(Utalás: köszönjenek az idősebbeknek, legyenek irántuk udvariasak, illedelmesen köszöntsék a község előljáróit, egyházi és világi feletteseiket).

III. a) Hogyan mutatjuk meg mások iránti tiszteletünket legjobban? (Alkalmazás a gyermekek életére, példák alapján).

b) Alkalmas költemény megtanulása többszöri elmondás alapján.

Magyar ember az én apám,
Magyar asszony édesanyám,
Magyar volt az ősapám is,
Magyar vagyok s leszek én is!
Bennem van az ősök vére:
Amíg élek, büszke leszek érte!

1938. NOVEMBER HÓ.

II. OSZTÁLY.

Beszéd- és értelemgyakorlat

A tanítás anyaga: Segítsünk az elhagyottakon!
Nevelési cél: A felebaráti szeretet felébresztése.
Szemléltetés: Egyszerű történeteken.

VÁZLAT.

- I. Előkészítés. a) Érdeklődéskeltés. A veréb és a fecske.
b) Célkitűzés. Segítsünk egymáson!
- II. Tárgyalás. a) A magának élő ember.
b) Az övegyasszony buzája.
c) Egymás megsegítése.
d) Jön a farkas! (Ne éljünk vissza mások jószívével!)
- e) Ne vessük meg a kicsit sem.
f) Elmélyítés.
- III. Összefoglalás. a) Alkalmazás a gyermekekre.
b) Akaratra indítások.

TANÍTÁS.

I. a) Ismeritek-e azt a mesét, hogyan járt a veréb a fecské-fészkekkel? Elmondom nektek!

Egyszer a veréb látta, hogy a fecskének milyen jó puha és meleg fészke van. Ő is szeretett volna olyan fészekben lakni, de nem tudott olyat építeni magának. Ezért feltette magában: meglesi, mikor megy el hazulról a fecskepár s akkor az üres fészket elfoglalja magának. Ugy is lett: amikor a fecskék elszálltak fészkükből, a veréb szépen betelepült a fészkekbe s mint aki jól végezte dolgát, elaludt.

Nemsokára azonban hazajött az egyik fecske, be akart repülni fészkébe, s gondolhatjátok, mennyire meglepődött amikor abban a verebet találta. Így szólt hozzá: — Veréb, menj ki a fészkeemből! A veréb azonban így felelt neki: De-hogy megyek, ez a fészek ezentúl az enyém! — Megharagudott erre a fecske is: Már hogy volna a tiéd, mikor mi csináltuk! Csinálj te is magadnak, ha fészket akarsz! — A veréb azonban hajthatatlan maradt, hiába kérlette a fecske s így válaszolt: Ugyan minek csinálnék, mikor ti csináltatok nekem! — Nagyon megharagudott ezen a fecske s elszállt a többi fecskéhez, elpanaszolta nagy baját s hívta őket: jöjjenek segítségére, hogy a verebet kiűzzék fészkeből. Amikor egy nagy csapat fecske összesereglett, odarepültek a fészkekhez s bekiáltottak a verébnek: — Menj ki a fecske fészkeből, veréb! — Majd ha fagy — szólt vissza gunyosan a veréb s továbbra is bentmaradt a puha fészkekben. A fecskék egy darabig tanakodtak, mitévők legyenek, végül is megegyeztek abban, hogy közös erővel befalazzák a fészkek nyílását, hogy a veréb ne tudjon kijönni többé belőle! Az elhatározást tett követte s egykettőre úgy befalazták a rossz verebet, hogy az már csak akkor vette észre, amikor már késő volt: amikor többé már ki nem jöhetett a fészkekből. Talán azóta is ott csipog rémülten a befalazott fészkekben, ha valaki meg nem sajnálta a gonoszlelkűt!

Miről szólt ez a kis mese? Mit csinált a veréb? Hogyan kérte a fecske a verebet, hogy adja vissza neki fészket? Mit mondott erre a veréb? Mi lett a kérés vége? Mit csinált erre a fecske? Hogyan büntették meg a fecskék a rosszindulatú verebet? Hogyan segítették meg a fecskék bajba jutott társait?

b) Célkitűzés. (Táblára írom). Segítsünk az elhagyottakon!

II. a) A magának élő ember.

Ismertem egyszer egy embert: olyan mogorva, szótlan volt, hogy még akkor sem hallották szavát, amikor kérdezték. A falu szélén, a legutolsó házban lakott s ki nem mozdult volna onnan a világért sem. Történt, hogy egyszer kigyulladt a

szomszédja háza. De ő bizony ügyet sem vetett rá, pedig látta, hogy a veszedelem az ő házát is fenyegeti, mert a szél éppen az övé felé fujt. Ugy gondolta: akinek a háza ég, oltsa el maga s ne szoruljon másra! Nem sokáig gondolkozhatott azonban ezen, mert mire a szomszéd házát a jólelkű emberek végre eloltották s hazamentek, az ő házába kapott a láng. Gondolhatjátok, hogy a mi emberünk volt az első, aki kirohant az utcára s teljes erővel kiabált segítségért. Össze is futott a falu apraja-nagyja, mint az már faluhelyen szokás, — de ha mások is úgy gondolkoztak volna, mint a mi emberünk, bizony egyedül nézhette volna, hogyan ég porrá a háza. Ezek a jólelkű emberek azonban látva azt, hogy embertársuk háza veszedelemben van, nem gondoltak többé rossz szokására, locsolót, vedret kaptak s egy-kettőre eloltották az égő házat. Mit gondoltok, mit csinált a mi emberünk, amikor eloltották a házát? Bizony, nagyon szégyelte magát, annyira szégyelte, hogy ki sem mert menni hozzájuk, hogy megköszönje szíveségüket s jólelkük cselekedetét. De bezzeg megfogadta most már magában, hogy ezentul ő sem lesz olyan magánakéló, hanem ha mások bajban lesznek, ő is segítségükre siet. Attól kezdve csakugyan mindig azt nézte, melyik embertársán segíthet.

(Az elbeszélés megbeszélése).

b) Az özvegyasszony buzája.

Elt egyszer egy nagyon gazdag ember s annak a felesége. A gazda bizony nem nagyon nézte, hová teszi pénzét, költötte, szórta, mint a pelyvát. Így történt, hogy egy szép napon arra ébredtek: nem az övék többé a ház, másé lett a sok föld is, elhajtották a rengeteg jószágot is az udvarból. Nagyon bánkódott ezen a gazdag ember s bizony nem élte túl nagy szegényét, amit könnyelműsége okozott. Szegény felesége pedig itt maradt betevő falat nélkül. Nagyon megsajnálta a falubeliek a jó asszonyt, aki bizony nem engedett ki üres kézzel senkit az udvarából. Valami földcsekéje még maradt ugyan, de mit kezdhett vele, mikor annyi pénze sem volt, hogy egy darab kenyeret vehetett volna rajta? Pedig itt volt már az aratás ideje is. Busan nézegette kis buzaföldjét, amelyen bizony már jól megérett a gabona. De hiába, maga nem tudta volna learatni, így pedig kihullik a drága mag a kalászból s még annyija sem lesz, mint volt. Másnap délután is kinézett a földjére, — de nagy csodálkozva látta, hogy a tegnap még talpon volt buza ott áll most szépen keresztbe rakva a buzaföld közepén éppen úgy, mint a szomszéd földeken. A szegény asszony bizony kétszer is megnézte, csakugyan az ő földje előtt áll-e, nem hitt a szemének. Nagy boldogan ujságolta azután a fa-

luban, hogy milyen csoda történt vele. Pedig nem is csoda történt, csak az, hogy a jólelkű falusiak, akiket régebben annyit segített, összefogtak, learatták a jóasszony gabonáját még kora hajnalban. De mennyire elcsodálkozott a jó asszony akkor, amikor két hét múlva egy reggel arra ébredt, hogy a háza előtt nagy zsákokban állott a kicsépelt buza. Törülgette a szemét, hogy vajjon nem álmodik-e, de bizony az igaz volt. Amint így eltűnődött, észrevette, hogy az egyik jóember éppen hozzá tart vállán egy zsák buzával. Mi járatban van, jó ember? — kérdezte tőle az asszony. — Hát csak elhoztuk már ezt a kis buzát, amit hajnalban csépeltünk ki, mert hát ugyis tudtuk mi azt, hogy nem maradhat úgy a buza keresztekben. Erre aztán elmondta a szomszéd, hogy álltak össze a szegények az özvegy buzájának betakarítására. Így akarták meghálálni azt a sok jócselekedetet, amiben részük volt, amig gazdag életet élt.

(Az elbeszélés megbeszélése.)

c) Egymás megsegítése.

De nemcsak bajban kell segítenünk egymást, gyermekek, hanem máskor is. Gyere csak ide, emeld fel ezt az asztalt! Ugy-e, nem tudod, nincs még hozzá elég erőd. Nem baj, gyertek ki még hozzá négyen! Emeljétek fel most! Ugy-e, most már egészen könnyen ment. Miért bírták könnyen felemelni most? A magyar földmivelő ember életében is többször előfordul, hogy sürgős munkája van, amit egyedül, vagy csak családjával nem tudna idejekorán befejezni úgy, ahogy kellene. Ilyen munka például az aratás, a házépítés, a cséplés, stb. Ilyenkor összeáll több család s előbb az egyik, majd a másik helyen végzik el a munkát, amint érik a buza. Éppen így csinálnak cséplésnél vagy házépítésnél is. Azután ott van a szüret, amit szintén közös munkával végeznek. Minden elvégzett munka után jól megvendégelik a segítőket, dalolnak, sőt táncra is perdülnek a fiatalok, ugy szórakoznak.

(Megbeszélés.)

d) Jön a farkas! (Ne éljünk vissza mások jószívével!)

Egyszer egy rossz fiu a falu szélén őrizte birkáit. Amint ott legeltette nyáját, arra gondolt, hogy becsapja az embereket. Elkezdett hát kiabálni torkaszakadtából: — Jaj! Jaj! Jön a farkas! Jön a farkas! Emberek, segítség! — Meghallották ezt a közelben lévő emberek, s nosza, villát, kapát kaptak s futni kezdtek a kiáltozás felé. Mikor aztán odaértek, csodálkozva látták, hogy a fiu ott heverészik nyugodtan a nyáj mellett s a farkas nincsen sehol! Megfenyegették rosszaságáért és nagy bosszusan visszamentek munkájukra. Néhány héttel később azonban csakugyan jött ám a farkas! Most már igazán kétségbeesve

kiáltozott a pásztorfiu segítségért, — senki sem fordította felé füle botját sem! A farkas pedig alaposan megdézsmálta a nyáját, de még a fiut is ugyancsak megkergette, úgy hogy vérbeborult arccal és összekarmolt képpel futott a faluba. Mikor az emberek megtudták, hogy csakugyan ott járt a farkas, elkergették a pásztorfiut s az világgá mehetett szégyenletében.

(A történet megbeszélése.)

e) Ne vessük meg a kicsit sem.

Az erdő tisztásán aludt egyszer az állatok királya, az oroszlán. Egész éjjel járta az erdőt, most hát nagyon jól esett volna neki a pihenés. Amint azonban leheveredett, néhány kis egérke került eléje a fűben. Amint az egyik egérke megpillantotta a hatalmas oroszlánt, huncutkodva odaszólt társainak, hogy ő fölmegy az oroszlán orrára, hiszen ugyanis alszik. A többi egérke jót mulatott ezen a tréfán, a kis egér pedig csakugyan felszaladt az oroszlán fejére s éppen az orra hegyére ült, onnan lógatta le farkincáját, azzal csiklandozta az oroszlán képét. Erre azonban felébredt ám az állatok királya, megrázta fejét s a huncut kis egérke úgy leperdült róla, hogy alig tudták megtalálni egy messzi bokorban. Mikor azután az oroszlán meglátta, rátette hatalmas mancsát az egérkére s így szólt hozzá: — Most meglakolsz szemtelenségedért! Hogy merted te megtréfálni az erdők hatalmas királyát?! Összemorzsollak! — Jaj, ne tedd, könyörgöm! — rimázkodott a kis egér, — hiszen te vagy az állatok királya! Majd meglátod, nagyon meghálálom kegyességedet! — Na, nagyot nevetett erre az oroszlán, szinte zengett belé az őserdő s így felelt: — Mondd hát, te kis egér, hogyan tudnád te meghálálni, ha elengednélek? Hogyan tudnál te rajtam segíteni?! — Ezen aztán olyan nagyot nevetett újra, hogy elengedte a kis egérkét, vigye az életét! — Nemsokára aztán vadászok járták az erdőt és az oroszlán is hálójukba került. Ott fetrengett az összekuszált hálóban, annyira tehetetlenül, hogy meg sem tudott moccanni. A vadászok, mikor látták, hogy az oroszlán már tehetetlen, felemelték s odatették egy fa alá, hogy majd a vadászat végén elszállítják őt is valamelyik nagy állatkertbe. Bizony az erdők hatalmas királya ott fetrengett tehetetlenül, mozdulatlanul a hálóban. Egyszer csak — mintha valami cincogást hallott volna a füle mellett. — Csak maradj nyugton, majd elrágom a köteleidet, hogy megszabadulhass. — Hát a kis egérke volt, amelynek megkegyelmezett az oroszlán. — Most látta csak az állatok királya, hogy csakugyan beváltja szavát a kis egér, mert ha sokkal kisebb s gyengébb is nála, most mégis az életét menti meg, s amin ő akkor olyan jót kacagott: most valóra vált!

(A történet megbeszélése.)

III. Összefoglalás. Mit kell tennünk, ha valaki bajban van? Miért kell segítenünk? Mi történt a verébbel, amely fecskéfészekbe fészkelte be magát? Mit tudunk a magának élő emberről? Mi történt a szegény özvegyasszony buzájával? Csak bajban kell segítségére lennünk embertársainknak? Mit lehet elvégezni, ha többen összeállnak? Milyen munkánál segítenek egymásnak a földművesek? Szabad-e tréfát üzni mások jóságából? Mi történt a rossz pásztorfiuval? Csak az erős, nálunk hatalmasabb emberekkel kell jót tennünk? Hogyan mentette meg az egérke az erdők királyának életét?

b) *Akaratra indítások.* Ha az utcán elakadt szekeret láttok, hogyan lehettek annak segítségére? Segítettetek-e már olyan öreg néninek vagy bácsinak, aki nagy terhet cipelt, míg ti üres kézzel mentetek el mellette? Segítettetek-e már valakin, aki bajban volt? Társaitokon, szüleiteken, ismerősökön, idegeneken? A jövő héten beszámoltok nekem, ki milyen jót cselekedett másokkal! Jó lesz? Az olyan embert, aki a mások baján segíteni igyekszik, mindenki megbecsüli.

1938. OKTÓBER 31.

Beszéd- és értelemőnakerlat

III. OSZTALY.

A tanítás anyaga: Csak a takarékoság tehet megelégedetté. (Takarékossági nap.)

Nevelési cél: A takarékoságban rejlő haszon (egyéni és nemzeti) észrevétetése és tetterre serkentő hatásának kialakítása.

Szemléltetés: egyszerű történeteken.

Kapcsolás: számolás és mérés.

Megfigyelésre utalás: figyeljék meg környezetükben a takarékos embert.

VÁZLAT.

I. Előkészítés. a) Beszélgetés a tanulók megfigyeléseiről.

b) Célkitűzés.

II. Tárgyalás. a) Hová gurul a pengő?

b) A kapzsi megállítja a guruló pengőt.

c) A takarékos Péter s a pazarló Pál.

d) Elmélyítés. (Nevelési cél.)

III. Összefoglalás. a) Az elmondottak összefoglalása.

b) Akaratra indítások. (Iskolai takarékpersely.)